

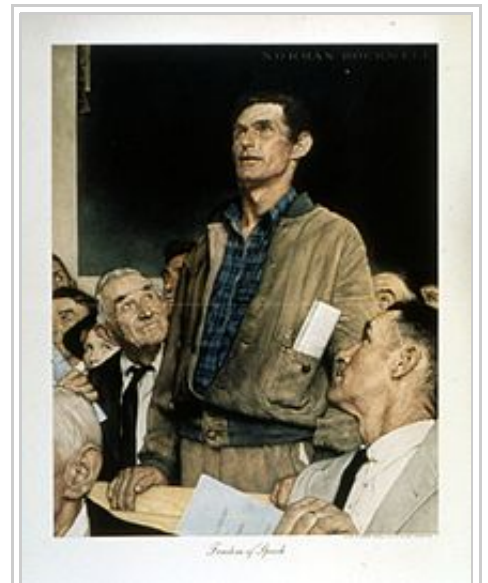
Vrijheid van meningsuiting

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder controle vooraf door de staat. De vrijheid van meningsuiting is niet absoluut, net als de meeste andere grondrechten. Zo zijn belediging en smaad onder bepaalde omstandigheden strafbaar.

Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de Universele verklaring van de rechten van de mens.^[1]

De wettelijke beperkingen op meningsuiting kunnen per rechtsstaat verschillen. Het Nederlandse strafrecht richt zich tegen smalend taalgebruik en aanzetten tot haat, belediging van gezagsdragers en het verspreiden van leugens (laster en smaad), maar minder of niet tegen obsceniteit of schendingen van goede smaak.

Freedom of Speech, een schilderij van Norman Rockwell uit 1943

Inhoud

- 1 Rechtsbronnen
  - 1.1 Art. 10 EVRM
  - 1.2 Artikelen 19 en 25 van de Belgische Grondwet
  - 1.3 Artikel 7 van de Nederlandse Grondwet
- 2 Vrijheid van meningsuiting en het internet
- 3 Literatuur
- 4 Zie ook
- 5 Wikisource

Rechtsbronnen

De vrijheid van meningsuiting is o.a. verankerd in artikel 10 EVRM, artikel 19 IVBPR, artikel 7 Nederlandse Grondwet en artikelen 19 en 25 Belgische Grondwet.

Art. 10 EVRM

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is bindend voor alle landen van de Raad van Europa.

Volgens art. 10 EVRM mag de vrijheid van meningsuiting alleen worden beperkt als

- deze beperking voorzien is bij (kenbare) wet,
- deze beperking een legitiem doel dient,
- deze beperking in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van:
  - de nationale veiligheid,

- territoriale integriteit,
- openbare veiligheid,
- het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten,
- de bescherming van de gezondheid of de goede zeden,
- de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen,
- om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of
- om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.

In haar kersttoespraak van 2006 benadrukte Koningin Beatrix dat de vrijheid van meningsuiting haar grens vindt waar de rechten van anderen beginnen: vrijheid van meningsuiting is geen vrijbrief om te beledigen. "Wie anderen beschimpt verliest zelf geloofwaardigheid; het onbeheerste woord schiet zijn doel voorbij."

^[2] Argumenten als deze klinken steeds weer als er gevallen van provocerend taal- of beeldgebruik in de aandacht staan.^[3] Volgens het Europees recht ligt het anders: de vrijheid van meningsuiting omvat volgens het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens óók het recht om te beledigen. Het EHRM (Europees Hof voor de Rechten van de Mens) heeft aangegeven hoe ver het recht van vrijheid van meningsuiting nu eigenlijk gaat (EHRM 24 februari 1997, de Haes and Gijssels v. Belgium, en eerder in EHRM 26 april 1979, Sunday Times):

The Court reiterates that the press plays an essential role in a democratic society. (...) freedom of expression is applicable not only to 'information' or 'ideas' that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any section of the community. In addition, journalistic freedom also covers possible recourse to a degree of exaggeration, or even provocation (...).

Volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens vindt de vrijheid van meningsuiting dus *niet* haar beperking daar waar anderen verontrust, gekwetst of gechoqueerd worden. Volgens het Scientology-arrest gaat art. 10 EVRM zelfs zo ver dat dit artikel het auteursrecht opzij kan zetten: het auteursrecht kan in uitzonderlijke gevallen in strijd zijn met de mensenrechten.

Artikelen 19 en 25 van de Belgische Grondwet

- Belgische grondwet - De Belgen en hun rechten (Wikisource)
(http://nl.wikisource.org/wiki/Belgische_Grondwet_-_Titel_2)

België kent van bij de omwenteling van 1830 een uitgesproken vrijheid van drukpers en vrijheid van eredienst. Preventieve censuur is absoluut verboden en het bestraffen van zogenaamde drukpersmisdrijven is praktisch zeer moeilijk. Die zijn namelijk toegewezen aan een assisenhof met een volksjury. Karl Marx, Multatuli, Proudhon en Victor Hugo hebben in hun tijd deze Belgische tolerantie weten te waarderen en kwamen in Brussel schrijven en publiceren als het in hun eigen land te warm werd. Er werden nauwelijks opiniemisdrijven bestraft, tussen 1941 en 1994 bijvoorbeeld geen enkel, ook niet wegens laster of belediging van buitenlandse staatshoofden. De repressie na de Tweede Wereldoorlog sloeg enkel op staatsvijandige daden, niet op meningen. Fascistische drukwerken werden meteen weer “getolereerd”.

Rechtszaken omtrent vrije meningsuiting waren er dan ook bijna uitsluitend voor de burgerlijke rechtbanken, bijvoorbeeld wanneer een krant weigerde een recht van antwoord te publiceren of wanneer iemand meende recht op een schadevergoeding te hebben voor lasterlijke beweringen. Soms ondernam het gerecht een poging om een journalist te vervolgen wegens heling (van gestolen informatie) of schending van het geheim van het gerechtelijk onderzoek. Meestal had dit geen succes, maar het onderzoek zelf, bijvoorbeeld een huiszoeking op de redactie, kan wel intimiderend zijn ten overstaan van de persvrijheid.

In samenhang met het EVRM kan men stellen dat de Belgische grondwet meer ruimte laat voor politieke meningen en dat het EVRM soms meer ruimte laat voor zogenaamd zedenschennende afbeeldingen, die geheel niet onder de Belgische persvrijheid vielen. Door de gezamenlijke werking van de beide wettelijke bronnen, geldt nu in België telkens die regel die het minste beperkingen oplegt.

Aan die opvallende Belgische tolerantie is in zekere zin in 1999 een einde gekomen. In dat jaar werd artikel 150 van de Grondwet gewijzigd, zodanig dat persmisdrijven *die door racisme en xenofobie ingegeven zijn* niet meer door een assisenhof maar voor een gewone rechtbank met beroepsrechters beoordeeld worden. Het was de eerste grondwetswijziging sinds 1830 in verband met de meningsvrijheid, en dan nog in beperkende zin. Dat bleek vrij snel toen kort nadien het Vlaams Blok vervolgd werd, niet door het Openbaar Ministerie maar door een rechtstreekse dagvaarding van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, een initiatief van de regering, en de Liga voor Mensenrechten, een privé-initiatief. Bij een rechtstreekse dagvaarding voor een strafrecht worden de bewijzen niet verzameld door de justitie, maar door de *benadeelde*, een uitzonderlijke procedure in het Belgische strafrecht. Drie VZW's, zelfstandige deelorganisaties van de partij, werden veroordeeld voor medewerking aan de verspreiding van een strafbare mening.

Door deze evolutie weigert nu ook De Post soms een drukwerk te verspreiden met het argument dat "medewerking" kan gestraft worden. Vrijheid van meningsuiting is nooit een legitimatie geweest voor onjuiste uitlatingen of laster ten opzichte van privé-personen of gehele groeperingen in de samenleving. Maar de nagenoeg onaantastbare Belgische grondwettelijke bescherming is opgeheven en ingevuld door de antiracismewet.

In 2011 verbood het Europees hof de zogenaamde "preventieve censuur", een praktijk waarbij een rechter na een klacht van een betrokkene op eenzijdig verzoekschrift, een uitzending op televisie kon laten verbieden of een dag- of weekblad uit de handel kon laten verwijderen.^[4]

Artikel 7 van de Nederlandse Grondwet

In de Nederlandse Grondwet staat de vrijheid van meningsuiting als *vrijheid van drukpers*. Het impliceert twee verschillende rechten: het recht om te openbaren en het recht om te verspreiden.

- Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet (art 7 lid 1 GW)
- Verspreiding mag ook door lagere wetgevers worden beperkt. Zelfstandige middelen van verspreiding (bv. het uitdelen van folders) mogen niet in hun geheel worden verboden: je moet kunnen blijven verspreiden.

Art. 7 lid 2 Grondwet verbiedt expliciet elke vorm van censuur voor radio en televisie. Art. 7 lid 3 Grondwet verbiedt alle andere vormen van censuur.

Handelsreclame heeft geen vrijheid van mening (art. 7 lid 4 Grondwet).

Vrijheid van meningsuiting en het internet

De ontwikkeling van het internet heeft nieuwe mogelijkheden geopend om meningen vrijelijk te uiten. Pseudoniemen en speciale programma's zoals Freenet zorgen voor veel vrijheid, omdat de technologie garandeert dat materiaal niet kan worden verwijderd (gecensureerd) en dat de auteur technisch niet is te verbinden aan een fysieke identiteit of organisatie - dit kan eventueel wel aan de hand van de inhoud van de mening.

Het komt dan ook regelmatig in Nederland voor dat individuen voor uitspraken die zij op het internet hebben gedaan vervolgd worden en dat Nederlandse websites uit de lucht worden gehaald voor de eventueel strafbare meningen die zij (laten) verkondigen. Ook worden op verschillende sites ongewenste meningen verwijderd of vóór plaatsing beoordeeld op discriminatie, onwettelijke taal en dergelijke. Dit heet 'modereren'.

Het Meldpunt Discriminatie Internet houdt zich bezig met het opsporen van strafbare uitlatingen en spant zich in om deze vervolgens verwijderd te krijgen. Als dat niet lukt wordt het Openbaar Ministerie ingeschakeld.

Literatuur

- Wijnberg, Rob, *In dubio: vrijheid van meningsuiting als het recht om te twijfelen*, 2008, Prometheus, ISBN 978-90-446-1170-0, 142 blz.
- Amnesty International online Encyclopedie van de Mensenrechten: Vrijheid van meningsuiting (http://www.amnesty.nl/encyclopedie_lemma/1361)
- van Dijk, Jos, *Dit kan niet en dit mag niet: belemmering van de uitingsvrijheid in Nederland*, 2007, Otto Cramwinckel, ISBN 978-90-757-2750-0, 224 blz.

Zie ook

- Persvrijheid
- Spreeksteen
- Speakers' Corner
- Haatspraak
- Cartoons over Mohammed in Jyllands-Posten
- Zaak-"Jezus redt"
- Sociale dissolutie
- Vrije nieuwsgaring

Wikisource

- Nederlandse grondwet - Hoofdstuk 1 - Artikel 7 (Wikisource) (http://nl.wikisource.org/wiki/Nederlandse_grondwet/Hoofdstuk_1#Artikel_7)
- Belgische grondwet - De Belgen en hun rechten (Wikisource) (http://nl.wikisource.org/wiki/Belgische_Grondwet_-_Titel_2)

Bronnen, noten en/of referenties

1. (nl) Universele verklaring van de rechten van de mens, artikel 19 (http://www.amnesty.nl/uvrm_artikel/artikel19), Amnesty International
2. (nl) Koningin Beatrix (25 december 2006) *Kersttoespraak* (http://static.nos.nl/nosjournaal/artikelen/2006/12/25/251206_kersttoespraak_volledige_tekst.html), NOS Journaal
3. (nl) Kockelmans-Bloemen (17 december 2008) *Wilders woedend op EU-parlement na verbod Fitna* (http://www.europa-nu.nl/9353000/1/j9vvh6nf08temv0/vi0xlw9vdyzn?ctx=vgoo2tkewmxm&start_tab0=24&pc=1), Europa NU
4. (nl) Europees Hof verbiedt Belgische censuur, [1] (<http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=93385CBI>), De Standaard

Overgenomen van "http://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Vrijheid_van_meningsuiting&oldid=38301781"

Categorie: Mensenrechten

- Deze pagina is het laatst bewerkt op 27 jun 2013 om 17:44.
  - De tekst is beschikbaar onder de licentie Creative Commons Naamsvermelding/Gelijk delen, er kunnen aanvullende voorwaarden van toepassing zijn. Zie de gebruiksvoorwaarden voor meer informatie.
- Wikipedia® is een geregistreerd handelsmerk van de Wikimedia Foundation, Inc., een organisatie zonder winstoogmerk.